

DESTINATION SWEETHEART

Destination Sweetheart

VERHALEN VAN VROEGER EN NU
OVER LIEFDE EN MIGRATIE

DAVIDSFONDS
UITGEVERIJ

Inhoud

Voorwoord	7
Een tijd van vertrekken	13
Mien	17
Een tijd van oorlog	23
Ida	26
Lucien	34
Anna	41
Een tijd van aankomen	51
Hélène	54
Silvana	63
Fatima	71
Een tijd van globalisering	78
Moishe	81
Fati	86
Avdia	92
Laura	99
Een tijd van uitersten	106
João	109
Chela	114
B.	120
Nawoord	125
Illustratieverantwoording	127

Anna Raveaux

Voorwoord

Sweetheart, Roger A. Roels, 15th Street, Brooklyn NY

Deze bestemming geeft de 23-jarige Anna Raveaux uit Antwerpen op aan de autoriteiten wanneer ze in 1920 naar Amerika reist om bij haar verloofde te zijn. Het staat zo op de passagierslijst van de ss Kroonland van de Red Star Line, het schip dat haar naar Amerika brengt. Anna heeft Roger leren kennen in het café van haar zus Polina. Hij was zee-man en kwam bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog vast te zitten in New York. Hij bouwde een leven op in de VS, diende zelfs in het Amerikaanse leger en werd genaturaliseerd. Nu laat ook Anna haar leven in België achter zich om bij hem te zijn.

De Kroonland komt aan in New York op 26 november. Veerboten brengen Anna samen met de andere derdeklassepassagiers voor controle naar de gebouwen van de Amerikaanse immigratiedienst op Ellis Island. Wie het risico loopt ten laste van de maatschappij te vallen, ziek is of niet voldoet aan de Amerikaanse morele norm mag niet verder. Gemiddeld worden er zo'n twee op de honderd teruggestuurd. Een absolute minderheid, maar genoeg om de meeste immigranten de daver op het lijf te jagen.

Eerst is er een medisch onderzoek. Daarna moet iedereen naar de indrukwekkende grote zaal voor een interview met beampten van de Amerikaanse immigratiedienst. De gedesoriënteerde en nerveuze landverhuizers wachten tussen ijzeren dranghekken hun beurt af. Het Vrijheidsbeeld ligt wat verderop in de baai van New York, en is zichtbaar vanuit de grote zijramen.

Anna heeft extra reden om zenuwachtig te zijn. Als alleenreizende vrouw mag ze het land enkel binnen wanneer Roger haar op Ellis Island komt afhalen. De meeste koppels moeten ter plekke een huwelijkscontract ondertekenen. Ze heeft Roger jaren niet gezien. Als houvast heeft ze de brief waarin hij haar vraagt om naar hem toe te komen, en een ticket van de Red Star Line dat hij voor haar heeft gekocht. Anna heeft haar keuze gemaakt door tien dagen geleden uit Antwerpen te vertrekken. Ze kan nu niet anders dan zich laten meevoeren door de gebeurtenissen.

Ze voert haar gesprek met de immigratiebeambte. Ze verklaart dat ze nooit eerder uit de VS is gedeporteerd, geen polygamiste of anarchiste is, dat ze niet van plan is om geweld te gebruiken tegen het heersende regime, dat ze voor altijd in Amerika wil blijven en dat ze van plan is om er het staatsburgerschap aan te vragen. Anna mag door en vindt Roger. Ze trouwen diezelfde maand nog in New York.

Hun huwelijk duurt niet lang. Roger loopt een longziekte op en keert met Anna in 1928 terug naar België om er te sterven. Net voor

Form No. 1
U. S. DEPARTMENT OF LABOR
IMMIGRATION SERVICE

List 3

LIST OR MANIFEST OF ALIEN PASSENGERS FOR THE UNITED STATES

ALL ALIENS arriving at a port of continental United States from a foreign port or a port of the insular possessions of the United States, and all aliens arriving at a port of said insular possessions from a foreign port, a port of continental United States, or a port of the insular possessions of the United States.

This (yellow) sheet is for the listing of

S. S. BEELAND Passengers sailing from ANTWERP NOVEMBER 21st 1920, 191

No. on List.	HEAD-TAX STATUS. (This column for use of Government officials only.)	NAME IN FULL		Age.	Sex.	Single or Married.	Calling or occupation.	Able to—		Nationally, (Country of which citizen or subject.)	Race or people.	* Last permanent residence.		The same and complete address of nearest relative or friend in country whence alien came.	Final destination. (Planned final permanent residence.)		
		Family name.	Given name.					Yes.	Met.			Yes.	No.		Country.	City or town.	State.
1		OLAVS	MARIA	31	F	W	maid	yes	1-630	yes	Belgian	Flemish	Belgium	Brussels	Catherin A. Pieters	Ind	South Bend
2		WYVIE	KAROL	30	M	M	weaver	yes	1-630	yes	Belgian	Flemish	Belgium	Warehoek	brother: G. Hoyle, Warehoek,	Ind	Wishaw, Wis.
3		do	MEDIA	41	F	M	housewife	yes	1-630	yes	Belgian	Flemish	Belgium	do	do	Ind	do
4	UNDER 16	do	ALDYNS	10	M	S	none	yes	1-630	yes	Belgian	Flemish	Belgium	do	do	Ind	do
5		M. WYNE	JULIE	41	M	M	laborer	yes	1-630	yes	Belgian	Flemish	Ind	Warehoek	do	Ind	Wishaw, Wis.
6		do	FLORINA	41	F	M	none	yes	1-630	yes	Belgian	Flemish	Ind	do	do	Ind	do
7	UNDER 16	do	SUSANNA	7	F	S	none	no	1-630	no	Belgian	Flemish	Ind	do	do	Ind	do
8		VER. THOMAS	KAROL	31	M	M	weaver	yes	1-630	yes	Belgian	Flemish	Belgium	Warehoek	Mrs. K. Verbeke	Ind	Wishaw, Wis.
9		WOLFFENBUTEL	WILHELM	46	M	M	weaver	yes	1-630	yes	Belgian	Flemish	Belgium	Warehoek	wife: Mrs. F. Verbeke	Ind	South Bend
10		SP. THOMAS	HARTRIC	41	M	M	weaver	yes	1-630	yes	Belgian	Flemish	Belgium	Warehoek	brother: J. Van der Straete	NY	James town
11		do	THOMAS	40	F	M	housewife	yes	1-630	yes	Belgian	Flemish	Belgium	do	do	NY	do
12		do	ALMA	40	M	S	father	yes	1-630	yes	Belgian	Flemish	Belgium	Warehoek	PARENTS: J. Balms	Ill	Chilango
13		do	MARIA	31	M	S	do	yes	1-630	yes	Belgian	Flemish	Belgium	do	do	Ill	do

Ook nu nog vind je liefdesmigratie overal terug, of het nu gaat over iemand die je hebt leren kennen tijdens je studie in het buitenland, een uit de hand gelopen vakantieflirt of een huwelijk met iemand uit het land van herkomst. Het Red Star Line Museum zag dit als aanleiding om een onderzoek op te starten naar liefdesmigratie vroeger en nu. De tijdloosheid en het belang van het fenomeen is evident.

Na de grote migratieperiode ten tijde van Red Star Line bracht de Tweede Wereldoorlog miljoenen mensen op de been. Bevrijde meisjes vielen voor geallieerde soldaten, en zelfs in de verschrikkelijke omstandigheden van de Duitse gevangenkampen bloeide liefde. In de decennia daarna volgden duizenden vrouwen uit het Middellandse Zeegebied de gastarbeiders naar Noord-Europa. De laatste vijftig jaar vormen liefdesmigratie en gezinshereniging de grootste reden voor legale migratie naar België. Het internet, goedkope vliegtuigtickets,

Silvana en René

Peter en Fati

de globalisering en de Europese integratie bevorderen de mobiliteit als nooit voorheen. Tegelijkertijd wordt migratie meer dan vroeger gecontroleerd. De overheid wil de kanalen voor liefdesmigratie openhouden, maar houdt ook rekening met mogelijk misbruik. Er zijn uitgebreide procedures voor huwelijksmigratie en gezinshereniging. Die hebben als doel om koppels met een duurzame relatie te onderscheiden van diegenen bij wie het enkel om de papieren gaat. De procedures vinden steun in brede lagen van de maatschappij. Maar ze kunnen voor frustratie zorgen bij verliefde koppels die zo snel mogelijk bij elkaar willen zijn.

Al het onderzoek mondde uit in de tentoonstelling ‘Destination Sweetheart’, over de persoonlijke verhalen achter de cijfers en de statistieken van de liefdesmigratie. Aan de hand van foto’s, objecten, getuigenissen en citaten uit brieven worden ze door de tijd belicht in al hun breedheid, diepgang en diversiteit. Van soldaten en oorlogsvluchtelingen, via gastarbeidersvrouwen en zeemansliefjes tot studenten.

Dit is het boek bij de tentoonstelling, die van 25 september 2020 tot 30 mei 2021 in het Red Star Line Museum te zien is. Het bundelt de verhalen en getuigenissen van mensen die alles op het spel hebben gezet voor de liefde. Vaak zijn het ervaringen waarbij het geluk van de liefde hand in hand gaat met het gemis en de vervreemding van de migrant. De herinneringen zijn dan bitterzoet. Soms zijn de ervaringen traumatisch, en soms wordt er gezwegen. Kinderen en kleinkinderen blijven achter met onbeantwoorde vragen over hun herkomst.

Dit alles maakt van 'Destination Sweetheart' een boeiend en verrassend, soms ontroerend en dan weer schokkend, maar altijd meeslepend boek. Het is bovendien rijk geïllustreerd met foto's uit de familiearchieven van de getuigen. Ogenscheinlijk zijn het vaak banale voorwerpen, maar ze hebben een specifiek verhaal en leveren bewijs van de oerkracht die liefde kan zijn.

Ik wens u veel leesplezier.

Nabilla Ait Daoud

Schepen voor Cultuur van de stad Antwerpen

Mien

1872-1923

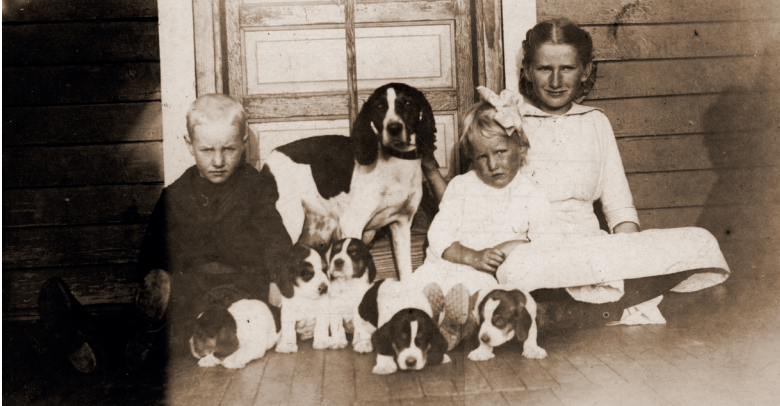
Bestemming: Hart, Michigan, Verenigde Staten

Philomena, door de familie 'ons Mien' genoemd, kwam uit een gezin van acht kinderen. Op Valentijnsdag 1901 trouwde ze, 28 jaar oud, met Petrus Van Agtmael, die iedereen dan weer aanduidde met 'Peer'. Ze was de enige dochter in een gezin met acht kinderen uit Essen.

Op 16 februari vertrok het kersverse koppel naar Antwerpen. Ze scheepten in op de Southwark, een charterschip van de Red Star Line met bestemming New York. Vandaar reisden ze door naar Hart in de staat Michigan. Voor Mien was alles nieuw, maar Peer kende het daar inmiddels. Hij woonde er al drie jaar en sprak een mondje Engels. Zijn broer Cornelis had er een boerderij en Peer werkte daar. Er woonden ook andere Essenaars. Peer was terug naar België gekomen om te trouwen met Mien.

Philomena en Petrus met hun dochter

Kinderen van Philomena en Petrus

De reis verliep zonder noemenswaardige moeilijkheden. Begin maart schreef Peer naar Lowie, een broer van Mien die in Essen was gebleven:

‘Nu we op onze bestemming gekomen zijn schrijf ik graag een aantal woorden over onze reis. Jullie begrijpen ook wel dat je zo’n verre reis niet voor het plezier moet doen. Maar gelukkig zijn we hier goed aangekomen. We hebben mooi weer gehad op zee, dat gebeurt niet veel. Maar Philomena had het anders verwacht. Ze zei: “Peer, als ik had geweten dat het zo slecht zou zijn op het water, zou ik niet zijn meegegaan.” Maar ze is niet écht zeeziek geweest. Het is nu nog moeilijk voor haar. Ze kent de mensen hier nog niet. Maar broer Lowie, wanneer deze brief je bereikt zal het wel beter gaan met mijn vrouw.’

De brieven die Peer en Mien in de loop van de jaren naar Essen stuurden geven een inkijk in het leven dat het echtpaar heeft opgebouwd, na de moeilijke start voor Mien.

In december werd hun eerste dochter Adella geboren. Er bleven mensen uit Essen aankomen in Hart, en Mien begon zich er thuis te voelen. Toen Peer na een paar maanden opnieuw een bericht stuurde naar haar broer, voegde Mien eraan toe:

Red Star Line Museum

Destination Sweetheart. Verhalen van vroeger en nu over liefde en migratie

© 2020 Davidsfonds / Standaard Uitgeverij nv,

Franklin Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen en Red Star Line Museum

Gemaakt onder licentie van Davidsfonds. 'Davidsfonds' is het geregistreerde merk van Davidsfonds vzw, Quinten Metsysplein 12, 3000 Leuven.

www.standaarduitgeverij.be

info@standaarduitgeverij.be

Vertegenwoordiging in Nederland:

New Book Collective, Amsterdam

www.newbookcollective.com

Eerste druk september 2020

Tekst: Bram Beelaert

Research: Nadia Babazia en Lien Vloeberghs

Beeldredactie: Monique Kontzen

Foto's van de objecten: Bart Huysmans en Michel Wuyts

Curator tentoonstelling *Destination Sweetheart*: Lien Vloeberghs

Ontwerp omslag: Hannelore Claeys, Armée de Verre Bookdesign

Opmaak binnenwerk: Steven Theunis, Armée de Verre Bookdesign

Speciale dank aan Ahmed Awni, Marina Christiaens, Angela Daemen, Belinda Daemen,

Domien Den Haene, Toon Horsten, Lien Lauwaert, Karen Moeskops en Nadia Nsayi

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 02 26914 1

D/2020/0034/338

NUR 695